

en '60. Hij wist donders goed hoe weinig echt goede vaderlanders er zijn geweest, hoeveel er fout waren en dat verreweg de meesten in het grijze tussengebied zaten. Maar Loe wilde de goede vaderlanders tot voorbeeld stellen. 'Geschiedenis is recht doen aan dode mensen!', zei Adriaan van Deursen altijd. In Boudewijn Smits' boek gebeurt dat in ruime mate. Er wordt recht gedaan aan de oorlogsslachtoffers, hun verhaal wordt verteld en de historische schande van de hoge aantallen Nederlandse slachtoffers wordt vergeleken met andere Europese landen en uitstekend geanalyseerd. Er wordt ook recht gedaan aan Loe de Jong en de verbeterde strijd die hij na de oorlog tegen Hitler voerde. Loe was directeur van het centrum voor oorlogsdokumentatie en tegelijkertijd schrijver van Het Grote Werk. Van maandag tot en met vrijdagochtend schreef Loe daar aan, op basis van de fiches die zijn medewerkers hadden gemaakt. Medewerkers mochten hem alleen op vrijdagmiddag met een bezoek vereren. Op de eerste dagdelen van de week mocht er niemand binnenkomen, helemaal niemand! Loe schreef, dan mocht je niet storen. Binnen in zijn kamer werkte hij onafgebroken door: afwisselend drie uur zittend en drie uur staand. Zo is het decennia lang gegaan: staan, zitten, staan, zitten... Tot het werk af was op die mooie dag in Nieuwspoort, de dag van die prachtfoto. Loe had - net als ik - een zwakke rug en die moet je niet overbelasten, anders komt het werk nooit af.

Bram Tenhaeff

REALISTISCH BEELD VAN DE DEPRESSIE

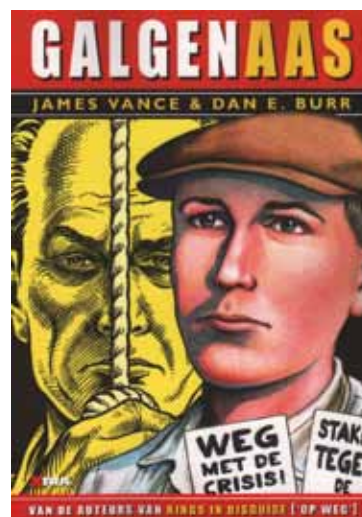

Het Works Progress Administration Circus in New York, ca. 1935.

Een kwart eeuw na het bejubelde *Kings in disguise* (in het Nederlands vertaald als *Op weg*) vertellen James Vance en Dan E. Burr over de lotgevallen van tiener Fred Bloch gedurende de crisisjaren. In *Galgenaas* is het 1937 en Fred is assistent van een *escape artist* in het Works Progress Administration circus (een circus dat door de staat werd gedreven). Om hem heen trachten werkgevers-spionnen achter voorgenomen stakingen te komen. De met een kunstbeen lopende Bloch raakt verzeild in een netwerk van arbeiderssympathisanten waarbinnen hij boodschapper wordt. Roosevelt's *New Deal* is bij ons vooral bekend vanwege de enorme investeringen in publieke werken. Dat ook veel werklozen in culturele projecten te werk werden gesteld is in Nederland minder bekend. Tussen 1935 en 1943 zijn acht miljoen werklozen te werk gesteld en is meer dan dertien miljard dollar in de economie geïnvesteerd. In *Galgenaas* acteren door depressie en eigen keuzen gehavende personen, waar het goed mee kan komen, maar waar een misstap ook fataal kan zijn.

Net als in *Op weg* is Fred Bloch de enige die – zij het beschadigd – overleefd. Vance en Burr schetsen een fel realistisch beeld van de Verenigde Staten gedurende de depressie.

Ger Jan Onrust

GALGENAAS - James Vance, Dan E. Burr (Xtra: Amsterdam, 2013), 266 blz., € 19,90

OOK EEN RECENSIE SCHRIJVEN?

Neem contact op met boekenredacteur Ben Vriesema via boeken@vgnkleio.nl.